

Luulot pois! Yhdessä elämisen taitoa ammattillisella toisella asteella

Sosiaalipedagogiikan päivät 18.3.2021
Ruut Kaukinen

Teknistä tarkistusta ja työskentelyperiaatteita

- Tarkista ja päivitä nimesi (Participants: rename)
- Tarkastetaan samalla, että äänesi kuuluu ja näyt hyvin!
- Kun äänesi kuuluu, voit mykistää ainakin mikrofonin.
- Vuorovaikutteisuuden näkökulmasta olisi hienoa, **jos pidät kamerasi auki.**
- Oletan läsnä 100 %:sti?
- Ota mukaan digikärsivällisyyttä
- Työpaja on yhteistoiminnallinen ja sitä ei nauhoiteta.
- Ole niin kuin olet ja nauti!

Who are I?

Oma tarinasi

Ruut Kaukinen

Ikä?

Sukupuoli?

Mistä kotoisin?

Poliittinen kanta?

Uskonto?

Seksuaalinen
suuntautuminen?

Kuuluminen
vähemmistöryhmään?

Koulutus?

Perhe?

Harrastukset?

Persoona?

Mitä oletat?

Mitä on relevanttia tietää?

Mitä haluat tietää?

Mitä minä haluan kertoa?

Työpajassa

- **kuulet kokemuksia ja havaintoja** ammatillisen toisen asteen opettajille ja ohjaajille suunnatusta Luulot pois – koulutushankkeesta
- **tarkastelet omaa rooliasi** kohtaajana (ja pedagogina) valta-aseman ja normien näkökulmasta
- **saat tietoa** hankkeessa kehitetyistä käytänteistä antirasistiseen ja yhdenvertaisuutta edistävään oppilaitostoimintaan osana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

Virittäydytään työpajaan ja toisiimme

- Millaisella tuolilla istun antirasistisena ja yhdenvertaisuutta edistävänä kohtaajana?
- Ota chatista mukaan linkki Flinga-työskentelyalustaan
- Kerro pienryhmässä kaverille itsestäsi antirasistisena kohtaajana valitsemasi tuoli –kuvan kautta.

Luulot pois! Yhdessä elämisen taitoa
ammattillisella toisella asteella

NEED

Tarve koulutushankkeelle ammattillisella toisella asteella

- Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista seksuaalivähemmistöihin kuuluvista pojista syrjivää kiusaamista oli kokenut 32 %. (THL kouluterveyskysely 2019)
- Vaikka yhdenvertaisuusasioita pidettäisiinkin tärkeinä, ei syrjinnän ilmoitus- tai seurantakanavia aina oppilaitoksissa tunnisteta. Henkilöstön koulutus yhdenvertaisuusteemoihin nähtiinkin vähäiseksi ja sitä kaivattiin lisää. (THL kouluterveyskysely 2019)
- Osallisuuden kokemus on vahvasti yhteydessä kiusatuksi tulemisen kokemuksiin.
- Syrjinnän seurantaryhmä (OM): erityistarpeita ei tunnisteta riittävän hyvin. Erityistä huomiota tulisi kohdistaa monipuolisten opetus- ja arviointimenetelmien hyödyntämiseen.

NEED

Tarve koulutushankkeelle ammattillisella toisella asteella

- Suomalainen työhön ohjaaminen ja työelämä on länsimaiden sukupuolittunein. Ohjaus on sukupuolittavaa, rodullistavaa ja työllisyyspoliittista (Tuuli Kurki 2019).
  - Selkeä kehittämisen kohde on **työssä tapahtuva oppiminen**, jossa esiintyy paljon syrjintää (THL kouluterveyskysely 2019)
- Syrjintä koulutuksessa –kyselytutkimus (2015)**
- Syrjintää ammatillisen toisen asteen työelämässä oppimisen yhteydessä kokee 31%
  - Syrjintä kohdistui tutkimuksen mukaan erityisesti maahanmuuttajataustaisiin vastaajiin ja heistä erityisesti somaleihin. Romaneihin kohdistuva syrjintä korostui myös.

Koulukirjat vahvistavat kuvaa länsimaalaisten ylivertaisuudesta

Pia Mikander tutki väitöskirjaansa varten suomalaisten koulukirjojen tarjoilemaa maailmankuvaa. Länsimaalaiset esitetään edelleen aivan liian usein ylivertaisina suhteessa muihin.

Kirjoittaja: Sanna Rekola | 4.11.2016

KOULUKIRJAT MUOVAAVAT lasten ja nuorten käsityksiä ympäröivästä todellisuudesta. Lokakuun lopulla Helsingin yliopistosta väitellyt Pia Mikander tutki suomalaisten koulukirjojen välittämää maailmankuvaa ja totesi kirjojen luovan kuvaa länsimaalaisista ihmisistä ylivertaisina suhteessa muihin.

Yle Uutisluokka 24.8.2016 klo 13:34 | päivitetty 29.8.2016 klo 15:14

Opettajakin voi olla rasisti - “Pitäisi myöntää, että on olemassa ennakkoluuloja”

Opettajat sortuvat harvoin rasistiseen nimittelyyn. Sen sijaan he saattavat pitää maahanmuuttajataustaisille oppilaille tiukempaa kuria tai olla puuttumatta muiden oppilaiden rasistiseen käytökseen.

Koulujen kapea käsitys normaaliudesta voi aiheuttaa syrjintää ja kiusaamista

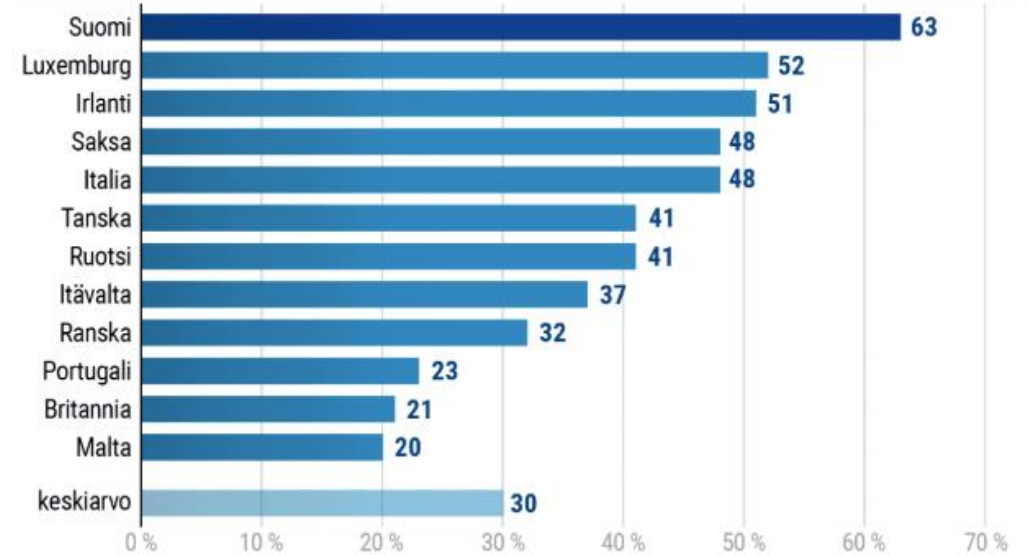
6.11.2019 10:27:33 EET | [Helsingin yliopisto](#)

Jaa [f](#) [in](#) [t](#) [p](#) [e](#) [w](#)

Opettajat ja oppilaat rakentavat koulussa normaaliutta omalla toiminnallaan. Ei-normaaliksi nimetty oppilas saattaa joutua kiusatuksi. Normaaliuteen pohjautuvia hierarkioita purkamalla päästään kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa.

KOKENUT RASISTISTA AHDISTELUA VIIDEN VIIME VUODEN AIKANA (%)

LÄHDE: EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

NEED

Tarve koulutushankkeelle ammattillisella toisella asteella

- Oppilaat, joilla on maahanmuuttajatausta, ja jotka menestyvät koulussa, miellettiin poikkeuksina. Useimmiten opettajat kuvailivat maahanmuuttajataustaisia oppilaita ongelmallisiksi ja nimesivät syyn ongelmakäyttäytymiselle kulttuurista ja ryhmästä johtuvaksi. (Juva 2019)
- Tasa-arvoa ja reformia – hanke (OKM): Oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien fasilointi tarve kouluttaa ammatillisen toisen asteen henkilöstöä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoista

Luulot pois – yhdessä elämisen taitoa ammatillisella toisella asteella (2019-2021): Haaga-Helia AOKK, Unidos Oy, Rauhankasvatusinstituutti Ry

Koulutushanke pähkinänkuoressa

1

Opettaja tiedostaa roolinsa moninaisessa oppilaitosympäristössä ja yhteiskunnallisessa murroksessa ja osaa purkaa valtanormeja omassa identiteetissään ja toiminnassaan

Yksilö

Valta
Normit
Ennakkoluulot
Identiteetti

Identiteetti-työskentely
Työpajat
Vierailut ja digireflektio

2

Opettaja osaa kohdata opiskelijoita rakentavasti ja vahvistaa heidän turvallisuuden ja osallisuuden kokemustaan

INTERSEKTIONAALINEN TYÖOTE

Yhteisö
ja suhteet

Dialogi
Viestintätyylit ja
tulkintaprosessit
Osallisuus
Turvallinen
oppimisympäristö
Kriittinen
monikulttuurisuus-
pedagogiikka (B)

Työpajat
Vierailut ja digireflektiot
Pedagoginen
kehittämistehtävä

3

Opettaja osaa puuttua syrjintään ja rasismiin sekä edistää yhdenvertaisuutta oppilaitoksessa.

Oppilaitos ja
yhteiskunta

Rasismi ilmiönä
Rodullistaminen
prosessina
Antirasismi
Syrjintään ja rasismiin
puuttuminen

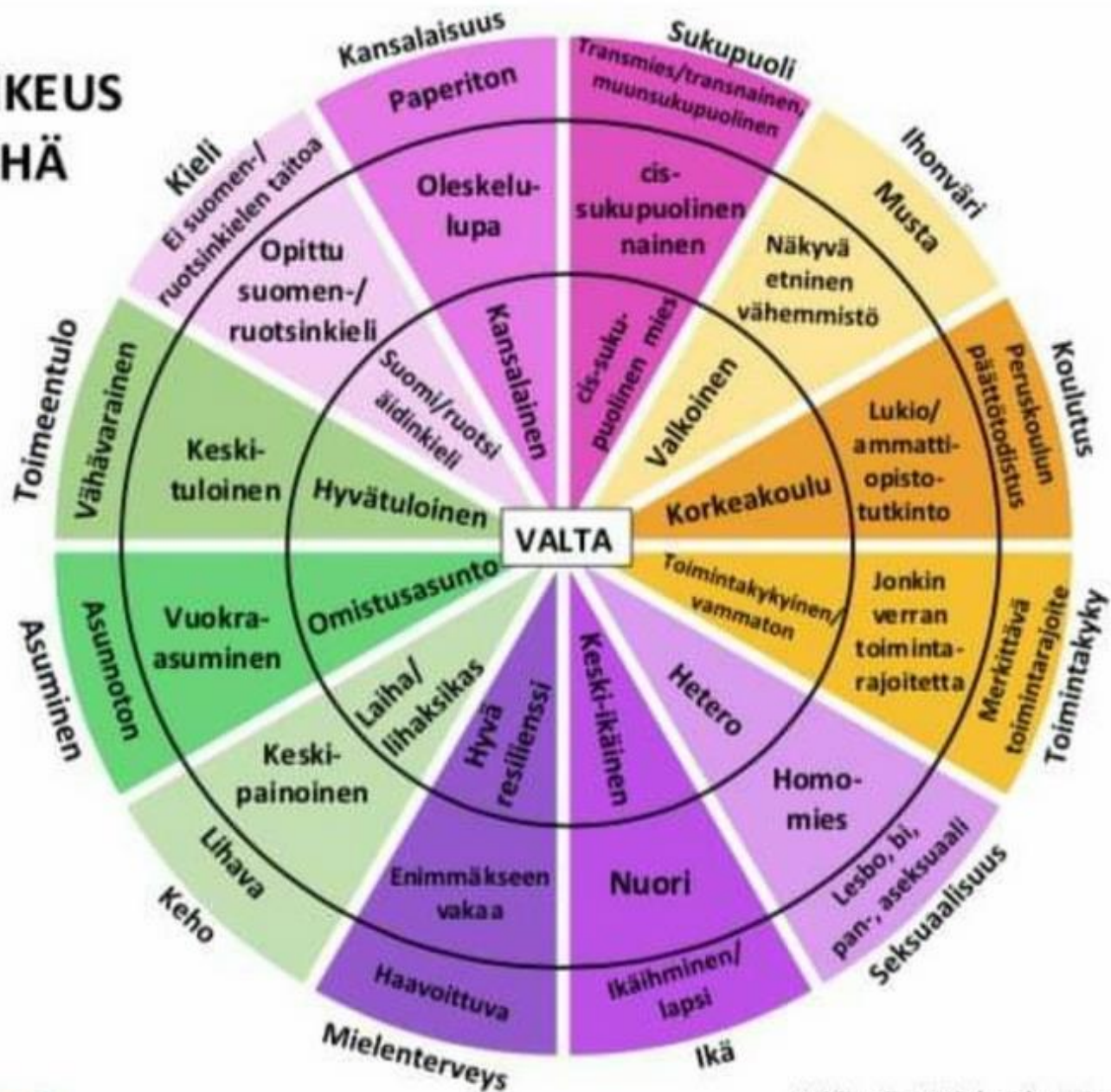
Työpajat
Vierailut ja digireflektiot
Pedagoginen
kehittämistehtävä
Seminaari

Koulutushankkeeseen osallistui yhteensä noin 250 toisen asteen ammatillisten oppilaitosten toimijaa (ml. johto, opinto-ohjaajat, kuraattorit, psykologit, opettajat)

A close-up portrait of a man with dark hair and a beard, wearing a light blue surgical mask and a bright yellow t-shirt. The background is a plain, light-colored wall. The text is overlaid on the bottom right of the image.

Eriarvoisuuksien tunnistaminen ja
tunnustaminen kohtaavassa työssä

ETUOIKEUS-KEHÄ

Oppimisaktiviteetti

Mikä etuoikeuskehässä puhuttelee ja miksi? Miten näkökulmat ilmenevät kohtaamisissasi?

Nappaa
kuva!

A pair of black-rimmed glasses is placed on an open book. The book's pages are visible, with some text appearing as a soft, out-of-focus background. The lighting is warm and soft, creating a calm and intellectual atmosphere. The glasses are positioned in the upper right quadrant of the frame, with the bridge and one earpiece clearly visible.

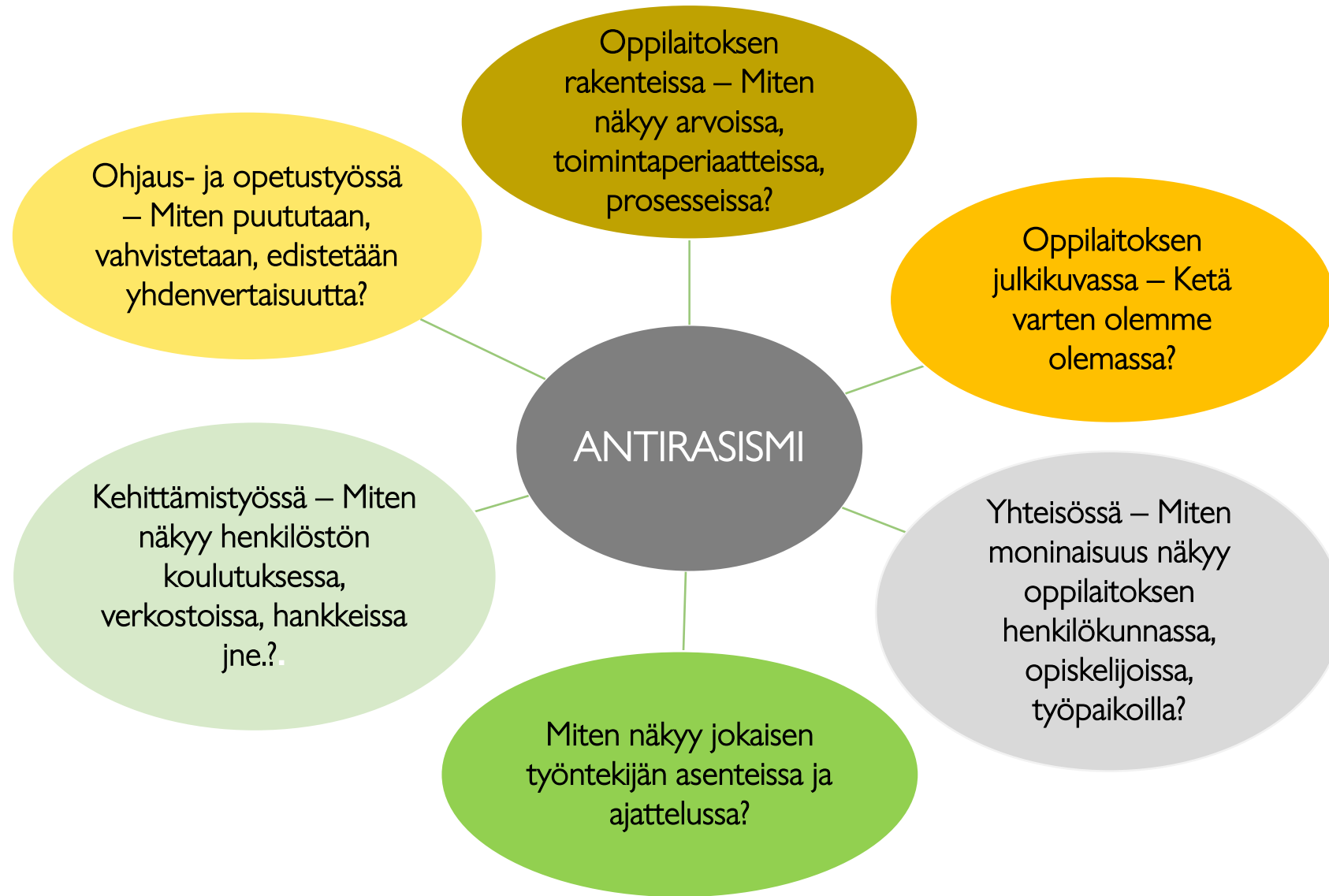
Antirasismi oppilaitoksessa –
poimintoja kehittämisteoista – ja
suunnista

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen hienous piilee siinä, ettei kenenkään tarvitse teeskennellä olevansa vapaa syrjinnästä toimiakseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kyse on sitoutumisesta taistelemaan syrjintää vastaan aina sitä kohdatessaan, myös kohdatessaan sitä itsessään.“

Mukaillen Jeoma Oluon ajatusta antirasismista

Kaukinen 2020

Missä asioissa antirasismia voi oppilaitoksessa vahvistaa?

Oppilaitoksen rakenteissa – Miten näkyy arvoissa, toimintaperiaatteissa, prosesseissa?

Valtakunnallisten kyselyiden oppilaitoskohtainen hyödyntäminen: Amisbarometri, Kunta10, Kouluterveyskysely

Kehittämistyössä – Miten näkyy henkilöstön koulutuksessa, verkostoissa, hankkeissa jne.?

Oppilaitoksen julkikuvassa – Ketä varten olemme olemassa?

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma verkkosivustona

Tasa-arvoagentit

Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Henkilöstökoulutuksen volyyymi kasvanut

Näkyvä rooli teemaa käsittelevissä seminaareissa/Pride -liputus

Miten näkyy jokaisen työntekijän asenteissa ja ajattelussa?

Uusien työntekijöiden perehdytysmateriaali

Opettajan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusajattelun- ja osaamisen itsearviointi (tuottaa aineistoa myös tayv-selvityksiin)

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevä digitaalinen peli opettajille

Ohjaus- ja opetustyössä – Miten puututaan, vahvistetaan, edistetään yhdenvertaisuutta?

Sinä kuulut joukkoon! Oppimisaktiviteetin materiaalit opettajille (sisältää julisteet opiskelijatyönä ja QR koodit)

Dokumentoidut puheeksi ottamisen menetelmät

”Työpaikkaohjaajan tasa-arvotasku”

Kriittisen monikulttuurisuuspedagogiikan syötteitä oman opetuksen ja ohjauksen pohdintaan

Millaista tietoa käytetään ja tuotetaan?

- Kuka on tuottanut opetuksessa käsiteltävää tietoa?
- Kenen näkökulmasta tietoa tarkastellaan ”esim. Kolumbuksen matkat”? Kenen näkökulmasta tieto on totta?

Mihin sisältö integroituu?

- Millaisia sisältöjä, esimerkkejä, periaatteita esim. muualta kuin valtakulttuurista?
- Millaisia kuvia materiaaleissa?

Miten luodaan luottamuksellista, turvallista ja ennakoitavissa olevaa oppimisympäristöä?

Mitä oletetaan? Miten oletukset ja normit näkyvät pedagogisissa valinnoissa?

Mitä vien työpajasta mukamani?

Nyt tiedän, miksi....

Jäin miettimään....

Päällimmäisenä otan mukaani....

Banks, C. A. M. (2005). Improving multicultural education: Lessons from the intergroup education movement. New York: Teachers College Press

Juva, Iina. 2019 Who can be "normal"? Construction of normality and processes of exclusion in two Finnish comprehensive schools.

Jäske, Alice. 2020. "Saanko tuntea itseni suomalaiseksi?" : Suomalaisen koulutusjärjestelmän valkonormatiivisuus mixed-race-identifioituvien näkökulmasta.

Kaukinen, Ruut. 2019. Opettaja vallankahvassa; Opettajan intersektionaalinen ja antirasistinen työote; Ei rasimille ei riitä!

Kaikkien amis 2020 Ekvalita. Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kurki, Tuuli 2019: Immigrant-ness as (mis)fortune? Immigrantisation through integration policies and practices in education

MUKANA! Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella 2019. Opetushallitus

Ruskeat tytöt: Kaikkien Suomi. Podcast -sarja

Selvitys afrikkalaistaustaisten henkilöiden kokemasta syrjinnästä Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020

Oppaita yhdenvertaisuustyöhön

Oikeus osata –opas Opetus- ja kulttuuriministeriö